

Ainekava

Õppeaine: ühiskonnaõpetus

Klass: 9. klass

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

9. klassi lõpetaj

1. Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.
2. Tunneb ära ja toob näiteid demokraatia kesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob
3. Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.
4. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.
5. Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
6. Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.
7. Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.
8. Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.
9. Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.
10. Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.
11. Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt.
12. Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesusest.
13. Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.
14. Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.

Õppekirjandus: Anu Toots õpik Sootsium ja sama autori töövihik

Õppesisu 2 tundi nädalas, kokku 70 tundi

Teema: Ühiskond ja sotsiaalsed suhted (20 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika
Ühiskonna sektorid Kellest ühiskond koosneb Rahvastiku kasv ja kahanemine Rahvastiku koosseis, eri kultuuri ja usundiga inimesed Perekond, selle mudeli muutumine ajas Kodakondsus, selle saamise võimalused Kodanikuõigused ja – kohustused Ühiskonna mitmekultuurilisus, identiteet Eesti ühiskonna väärtused	Teeb vahet riigi-, era- ja kodanikusektoril, toob näiteid nende tegevusest ja koostööst ühiskonnas ja üksikisikute kokkupuudetest ja/või võimalusest osaleda riigi-, era- ja kodanikusektoris; Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas. Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>ühiskond, avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, era-(äri)sektor, eraettevõtte, kolmas sektor, mittetulundusorganisatsioon, vabakond.</i>	

	teab võimalusi, kuidas nii kodanikud kui ka mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist; oskab kasutada allikaid õppetöös, viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt; toob näiteid oma õigustest ja kohustustest ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid; loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur; Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt. Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>ühiskonnarühmad, rahvastikunäitaja, demograafia, migratsioon, immigrant/sisserändaja, kodanik, topeltkodakondsus, varjupaigataotleja.</i>	
--	--	--

	oskab läbi näidete toomise selgitada soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese valikutele ja võimalustele; võrdleb tõekspidamisi, tavaid ja praktikaid erinevate kultuuride ja subkultuuride näitel; mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste erimeelsuste puhul; märgab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi; selgitab, miks on oluline tunda kultuuripärandit; toob näiteid kultuurilaenude ja -mõjutuste kohta eesti kultuuris mõistab identiteedi määratlust, selgitab näidete varal, mis on sotsiaalne, kultuuriline- ja rahvuslik identiteet ning mitmikidentiteet;	
--	---	--

	Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.	
--	---	--

Teema: Meedia (2 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika
Suhtlusvahendite ja – viiside areng Sotsiaalmeedia roll tänapäeva ühiskonnas Autoriõigus ja plagiaat Ajakirjanduse roll ühiskonnas Reklaam, selle liigid Riigiportaalid kui kontrollitud info saamise võimalus Isikuandmete kaitse	oskab allikatest leida asjakohast infot oma arvamuse kujundamiseks; tunneb ära valeuudise ja propaganda ja teab, miks need võivad olla ohtlikud; mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust erimeelsuste puhul; märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi;	

	toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale; Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>valeuudised, vandenõuteooriad, infosõda, infomull/ kajakamber, tehisintellekt (AI), süvavõltsing, kommertsreklaam, sotsiaalreklaam, poliitreklaam, vaenukõne, sõnavabadus</i>	
--	---	--

Teema Demokraatlik riik ja valitsemine (20 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika
Demokraatlikud ja mittedemokraatlikud riigid Diktatuuririigi tunnused Demokraatia tunnused Demokraatia vormid	loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;	

Võimude lahusus ja tasakaal Kontroll võimu kasutamise üle Põhiseadus ja teised õigusaktid Kuidas rahvas võimu teostab Vabade valimiste tunnused Valimissüsteemid Valimiskampaania, valimisreklaam, populism Riigikogu, selle ülesanded Vabariigi president Vabariigi valitsus Kohtusüsteem ja kohtupidamine Korrakohase protsessi põhimõtted Õiguskantsler ja isikute õiguskaitse Kohalik omavalitsus	toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides; teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid; analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel; Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>osalusdemokraatia, otsedemokraatia, esindusdemokraatia, referendum, vabad valimised, üldised valimised, ühetaolised valimised, valimisüsteem, hääleõigus, hääletamine, eelhääletamine, valimiskünnis, boikoteerimine; streikimine; ühiskonnakriitika avaldamine; osalemine erakonna tegevuses;</i> selgitab näidete abil võimude lahususe põhimõtet;	
---	--	--

	loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur; toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides; teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid; nimetab põhiseaduse abil kohaliku omavalitsuse peamisi ülesandeid; teab võimalusi, kuidas nii kodanikud kui mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist; analüüsib enda võimalusi kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel	
--	---	--

Teema: Kodanikuühiskond (10 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika)
Kodanikuühiskonna olemus Poliitilised ja kutsealased ühendused Parem – ja vasakpoolsed erakonnad Vabaühendused ja kodanikuosalus Õpilasmavalitsuse roll Kodanikuaktiivsuse tähtsus Inimõigused ja kodanikuvabadused Inimõiguste liigid Inimõiguste alusdokumendid Inimõiguste rikkumised	analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel; toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides; Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt. Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>kodanikuühiskond, vabaühendused, huvirühmad, erakond/partei, arengu-/humanitaarabi; rahvaalgatus, streik, boikott, märgukiri, miiting, ühiskonnakriitika, polariseerumine.</i>	

Teema: Majandus (15tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika
Majandussüsteemid läbi ajaloo Turumajandus, selle põhijooned Riik ja turumajandus Toimetulek, seda mõjutavad tegurid Toimetulekuressursid Tööturg ja töösuhted Maksud, maksupoliitika Riigieelarve Isiklik eelarve Tarbimiskäitumine	kirjeldab erinevate majandussüsteemide iseloomulikke tunnuseid ja toimimist; teab maksude vajalikkust ühiskonna toimimisel, eristab otseseid ja kaudseid makse; teab, mis on sotsiaalne ettevõtlus, ja toob näiteid selle võimalustest; järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid. Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: ressurss, majandussüsteem, vaba turg, monopol, osaühing, äriplaan, kasum, kahjum, teaduspõhine majandus, heaoluriik, riigieelarve, otsesed maksud,	

	kaudsed maksud, tuludeklaratsioon, sotsiaalne ettevõtlus, õiglane kaubandus, eksport, import. analüüsib valitud erialal tegutsemise võimalusi, lähtudes eriala spetsiifikast ja tuues esile palgatöötajana ja ettevõtjana tegutsemise erisused; analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest. Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: tööturg, tööandja, töövõtja, brutopalk, netopalk, tööleping, ümbrikupalk, CV analüüsib vabalt valitud näidete põhjal inimeste tarbimiskäitumist; Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>inflatsioon, intress, investering, krediidi kulukuse määr, eelarve, ostubuum, tarbijakaitse, tootemärgised, ostujõud</i>	
--	---	--

Teema: Eesti ja maailm (3 tundi)

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused (läbivad teemad, lõiming, IKT, muudatused võrreldes eelmise õppekavaga, metoodika)
Riikide liidud ja Eesti osalemine nende töös Üleilmastumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed	analüüsib näidete põhjal suur- ja väikeriikide, naaberriikide, demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide vastastikuseid suhteid; selgitab riikide koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides, toob näiteid; teab Euroopa Liidu liikmesriike ja mõistab, miks Euroopa Liidu liikmesriik peab liikmesusest tulenevaid kohustusi täitma; toob näiteid Euroopa Liidu kodanike õigustest ja võimalustest, seostades neid enda eluga; teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.	

	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid: <i>Euroopa Liit, EL Parlament, EL Komisjon,</i> <i>Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon</i> <i>(NATO), ÜRO, euro, diplomaatia,</i> <i>humanitaarabi organisatsioonid,</i> <i>hargmaised ettevõtted</i>	
--	---	--